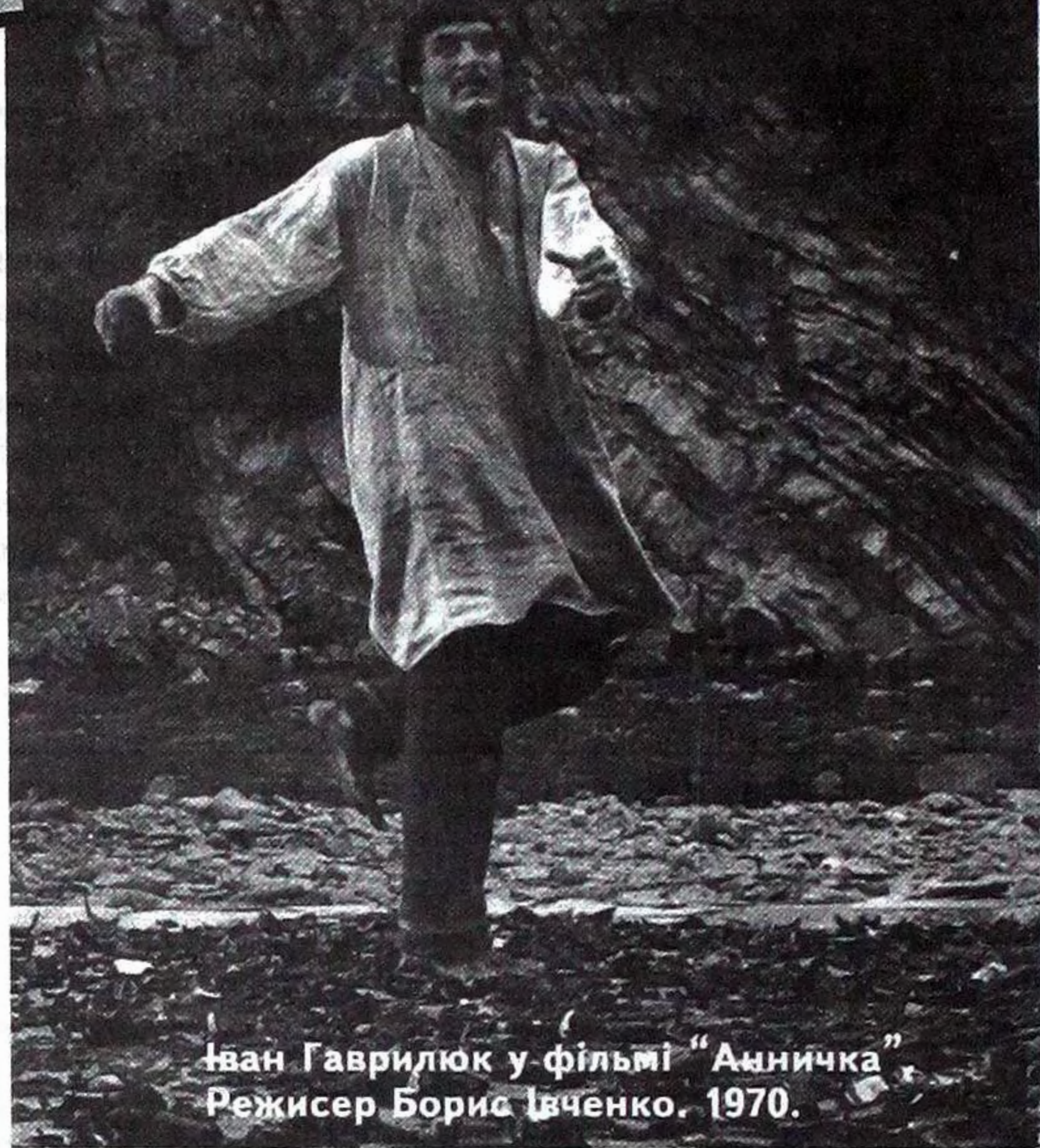

Сподівання волелюбного АКТОРА

розмова
з майстром

Іван Гаврилук у фільмі "Анничка".
Режисер Борис Івченко. 1970.

Лише у віршах я можу вилити свою душу, свою тугу. Тут вже маску одягти неможливо, як на обличчя чи на слова. Це свого роду протест проти собачого акторського життя. І цей протест виникав не тільки у мене. Я, якраз, сильний фізично, міг завжди дати відсіч - вдарити чи нагримати. Невже актор є рабом? Ні, він - обличчя кіно, його всі бачать. Його першого і хвалять, і лають. Але професія, чесно кажучи, дуже залежна. Не хочеться згадувати бридке. Молодість - то було найсвітліше в моєму житті, але кожен фільм, крім спогадів про моїх друзів, саму роботу, тягне за собою віз мерзенного. А вірші - реакція. Зіграно близько сімдесяти ролей (пригадується десь половина, хоча на пам'ять поки не скаржуся), а згадуються з повагою і радістю десять. Все тому, що 90 відсотків сил йшло на вирішення побутових проблем, конфліктів і лише 10 - власне на творчість. Такий поділ мене весь час дратував, бо я люблю, щоб було за максимумом: або все, або нічого. Пригадуєте, в Лесі Українки: або дуже гаряче, або дуже зимне, тільки не тепле.

"І свята вже минули.

І по жнивах уже...

І в світлий день

Дощі й нітьма...

І юність промайнула".

Все моє життя складається з кіно. Безперервно, постійно всі думки про кіно. А від цих думок часто стає моторошно, бо ситуа-

ція сучасна не те, що жахлива - катастрофічна. Як недавно сказав Юрій Ілленко: "В мене долю забрали!" - маючи на увазі наш кінематограф. Раніше Україну знали завдяки її фільмам, завдяки чудовому "поетичному" кіно. Люди поняття не мали про партійних керівників, а імена режисерів, акторів знали. Парадокс: за часи держави, що ненавиділа й знищувала все щиро-національне, було українське кіно, а тепер, з усвідомленням себе (а радше, просто називанням) українцями, наші керівники "відстьобують" на футбол, вертольоти для Патрісії Каас, дурнуваті гала-маразми, а кіно... Мистецтво, культура повинні бути в політичних, ідеологічних пріоритетах держави. Це досягнути нашим державцям розумових сил не вистачає. Втім, ця проблема не з грошима пов'язана. Хоча, якби ви тільки знали, якими правдами і неправдами здобуваємо гроші на наші фільми. Як важко не йти на компроміси з совістю. Є інший бік справи - це жахливе, вражаю-

че безкультур'я наших співгромадян. Вже виростало три покоління з тупим виразом очей, що плює собі під ноги і руйнує, нищить (в буквальному і переносному значенні - своєю байдужістю, нерозумінням) все те, що невеличка жменька людей створює.

А починалося все якось дуже смішно: ще в дитинстві я переписував книжки. Так, не тільки те, що особливо сподобалось, а від початку до

кінця. Чому - не знаю! Мабуть, максималізм відтоді залишився. І школа була особлива: одинадцята львівська. Літературний клас. До нас приходили молоді поети, актори з театру імені Марії Заньковецької, ми готували якісь вистави, я навіть Шевченка грав. Днював і ночував у театрі. Наче якась хвороба почалася. 1966 року приїхав до Києва вступати. Актор Святослав Максимчук написав до Івана Миколайчука листа, дізналися адресу через кіностудію. І от я вперше побачив живого кіноактора. Це вже було після тріумфу "Тіней...". У Львові всією школою ходили до кінотеатру на цей фільм. А тут Іван відчиняє двері, бачу його великі зелені очі...

Вступав я без будь-якої підтримки. І це була моя перша перемога. А потім відразу почав зніматися.

В той час було якесь дивне несприйняття на екрані фізично красивих людей, гармонійних. Була мода на обличчя з цегли, "рабочие люди" з таким трубо-

Іван Гаврилук у фільмі
"Хліб і сіль". Режисер
Григорій Кохан. 1970.

У фільмі "Захар Беркут".
Режисер Леонід Осика. 1972.

У фільмі "Легенда про княгиню
Ольгу". Режисер Юрій Ілленко.
1974.

провідним, залізничним, бетонно-шпальним виразом очей. Масу таких ролей довелося зіграти: бригадирів, робітників. А тексти... і не вимовити, хіба тільки для роботів. Те саме з комісарами. Всі грали пам'ятників. І відмовитися було неможливо. Звичайно, в позу стати можна було, але потім не запросили б і не мав би тих копійок, які були необхідні. Але в процесі роботи я ж не міг фальшивити сам із собою, хотілося грати не пам'ятник, а живу людину, з очима. І це переважно вдавалося. Може, своєю присутністю я облагороджував всю цю пустопорожню драматургію, де, власне, не було ніякої драматургії.

Були і святі для мене фільми. Працювати з Осикою у "Захарі Беркуті" - величезне задоволення, хоча умови зйомок були дуже важкі. Ілленко взагалі мій кумир. З іншими були суперечки, і досить багато. Це не від характеру, а від принциповості. Не терплю знущання. Не було дня на зйомках "Кармелюка" без сварок, бо ненавиджу, коли при мені ображають жінку. Навіть бив, бо було за що. Мій світ, світ моїх друзів дуже відрізняється від навколишнього безкультур'я. Слава Богу, що людині властиво забувати погане.

З особливою ніжністю згадую "Анничку", "Хліб і сіль", "Захара Беркута", "Спокуту чужих

гріхів", "Багряні береги", "Легенду про княгиню Ольгу", "Ті, що йдуть за горизонт" ("Білорусьфільм"), "Я хочу вас бачити" (Німеччина). Це особливо близькі роботи. Були і нагороди. Крім українських, був гран-прі на все-союзному фестивалі за роль Шумика в картині Лупія "Багряні береги", премія Ленінського комсомолу за втілення на екрані образів сучасників. Це, до речі, дуже смішна історія - про її вручення. Були приємні роботи за кордоном: Болгарія, Чехія, Німеччина. У 1990 році запросили до Австралії показати "свої кіна". Дивовижна країна, дивні люди. Одержав навіть шість пропозицій залишитися, дві з них, досить серйозні, працювати на радіо в Мельбурні. Але я б не зміг там жити. Там інші поняття про життя, людські стосунки. Наші земляки в Австралії: "Чим багатший, тим скупіший". Зовсім інший світ.

Майже з того часу (випадковий збіг) до акторського додалося ще й директорське амплуа.

Це сталося органічно. Коли шість років тому кіностудія імені Олександра Довженка стала завмирати, коли треба було кланятись і просити у відвертих дурнів і нахаб, мені, волелюбній людині, здалося, що я можу сам створити собі умови для творчості. Так і сталося, я створив "Волю ХХ" - кінофірму, що вже реалізувала чотири кінопроекти: "Карпатське золото", 1991; "Все добре, або Єврейський склероз", 1991; "Чотири листи фанери", 1993; "Коломия" (публіцистично-документальний фільм), 1993; "Місто лелек" (Буську 900 років), 1996. Що ж до перспектив...

У мене давно зародилася ідея фільму про Мазепу. Щодо виконавця головної ролі були сумніви, вони залишаються й досі. Але прийшов якось Юрій Герасимович Ілленко, наговорив мені, що для нього не властиво, купу компліментів, які зводились до того, що я - викапаний Мазепа. Це мене, зрештою, дуже зацікавило, і я думаю, що здатний це зробити на екрані. Мені не тільки імпує його бажання всім українцям добра, я цього так само бажаю. Виникає питання: чому Мазепа? А не Орлик, Сагайдачний. Вони гідні того, щоб історію їхнього життя екранізувати. Але, на мою

Російська “Полунічка”

Телекомпанія “Голдвідео”, яка спеціалізується на виробництві серіалів, завершує 250-серійний фільм “Полунічка”. Він демонструватиметься по другому телеканалі російського телебачення п’ять разів на тиждень впродовж усього року. Не виключено, що “Полунічка” може переманити на свій бік любителів латиноамериканських скукотищ. По-перше, це - комедія; кожна серія триває 26 хвилин і має свій закінчений сюжет. Глядачам не доведеться гарячково згадувати хто кому Іоланта, Ракел чи Хуліо Антуан Гірейро. Автор сценарію розробки - Андрій Самсонов (він брав участь у створенні таких фільмів, як “Російська рулетка”, “Горячев та інші”, “Ширлі-Мирлі”), а всього над серіалом працювало більше сорока сценаристів. Режисер - Юрій Біленький. Про що “Полунічка”? У московському дворіку відкривається кафе, якому його господиня дала красиву, хоча двозначну назву “Полунічка”. Сюди, як до клубу, починають навідуватися люди різних професій і занять - фотомодель, фабричний робітник, сантехнік, новий росіянин, міліціонер і ветеринар, богема і злодій. І між ними виникають то прості, то важкі стосунки. Знімалися у серіалі - Галина Польських, Олександр Дем’яненко, Наталя Крачковська, Марія Аронова, Марія Мережко, Павло Білозеров.

(за газетою
“Известия”, 21.XII.1996).

Іван Гаврилук у фільмі “Ати-бати, йшли солдати”. Режисер Леонід Биков. 1976.

Іван Гаврилук у фільмі “Карпатське золото”. Режисер В.Живолуп. 1991.

думку, саме Мазепа втілює у собі всі українські риси. Він був великим мудрецем. Разом з тим, показуючи його життя, можна говорити про наші трагедії, нашу філософію, невдачі й такі нечасті, на жаль, удачі. Цю ідею хочу провести крізь весь фільм. Хочу виправдати цю людину в очах тих, хто неправильно трактує історичну постать Мазепи. А причина в одному - люди мало знають. Було б менше біди, якщо б люди знали правду. Коли зникне “інформаційний голод” щодо істинної історії (не треба обдурювати себе, що всі вже історичні злочини розкриті), тоді можливі зміни. Саме тому наші кінопроекти - про українську історію, недавню і давно минулу. Я дуже радий, що сценарії пишуть такі фахівці, як Іван Драч і Юрій Іллєнко. Нас ніхто не підштовхує, можна писати вільно, я потихеньку старію для ролі Мазепи і я не боюся, що моє бажання перегорить, бо тут закладені якісь вічні істини.

Монолог записала
Наталя Глінка.